

Suojelu lapsen oikeutena vaatii herkkyyttä, harkintaa ja rohkeutta

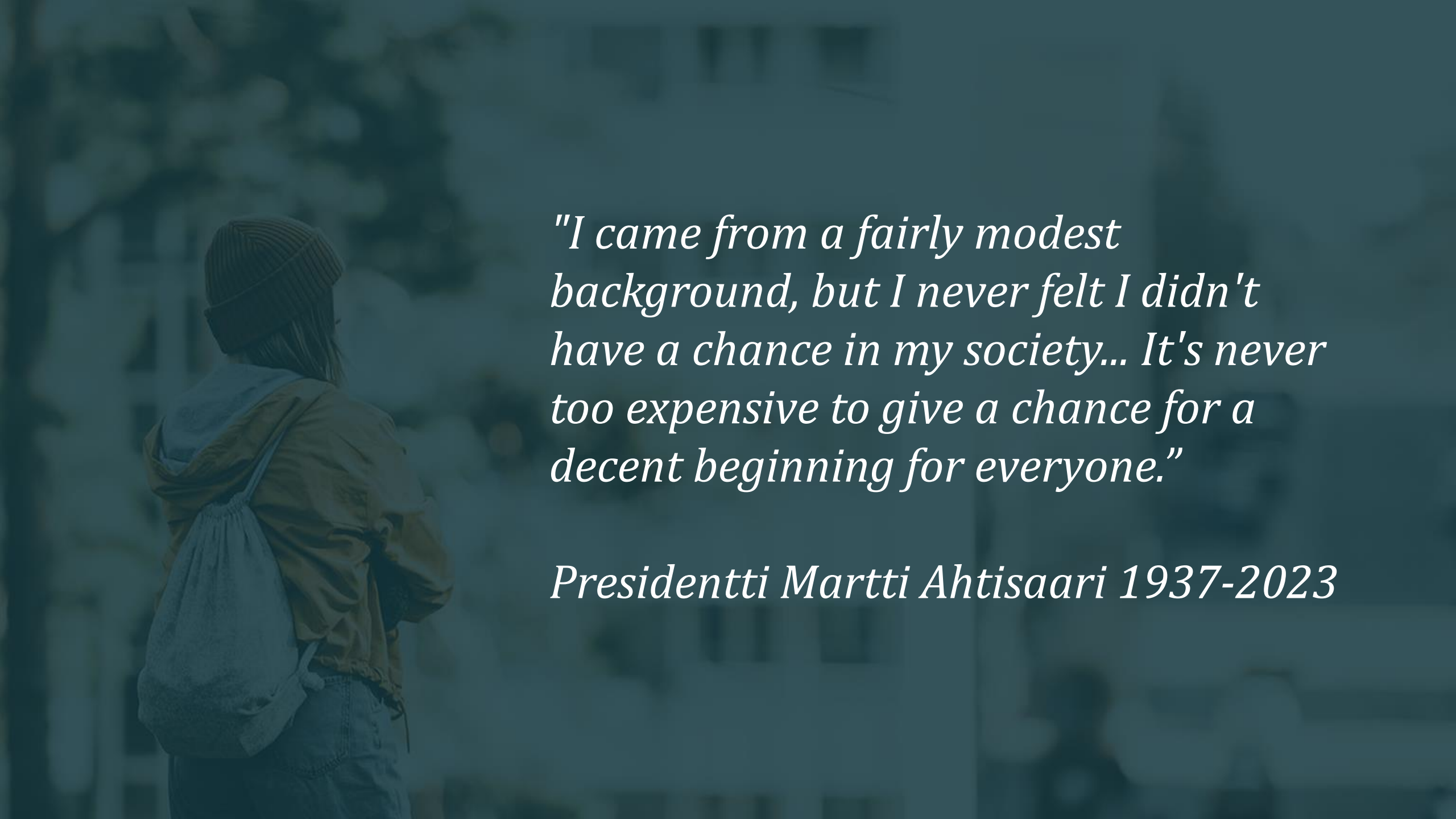
Elina Pekkarinen

Lapsiasiavaltuutettu

Rohkeus kohdata - Vauvafoorumi 2023

Ensi- ja turvakotien liitto ry.

2.11.2023

"I came from a fairly modest background, but I never felt I didn't have a chance in my society... It's never too expensive to give a chance for a decent beginning for everyone."

Presidentti Martti Ahtisaari 1937-2023

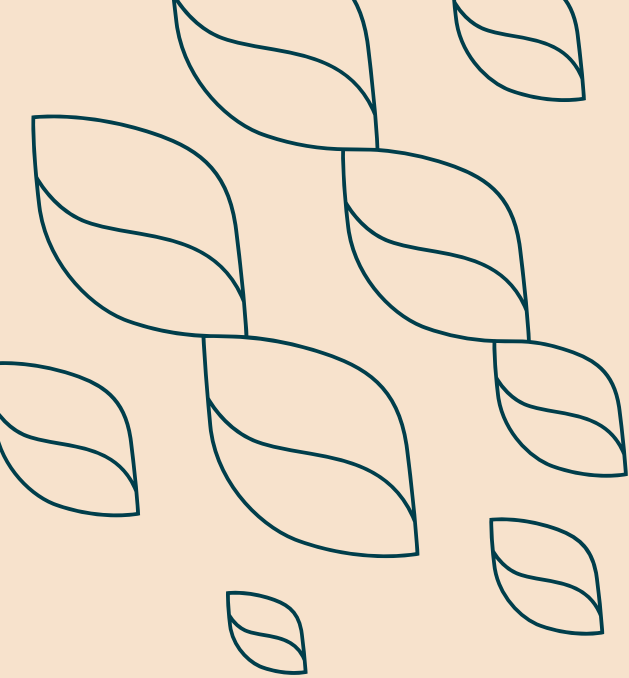
Lapsen oikeus suojeluun

- Lapsen oikeus suojeluun todettiin jo YK:n lapsen oikeuksien julistuksessa 20.11.1959.
- *"lapsi ruumiillisen ja henkisen kypsyttömyytensä vuoksi tarvitsee erityistä suojelua ja huolenpitoa, siihen luettuna asianmukainen hoito sekä ennen syntymää että sen jälkeen"*
- Suomalaisen lainsäädännön mielestäni kaunein säännös on lain lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 1 § 3 mom.:

Lasta tulee kasvattaa siten, että lapsi saa osakseen ymmärtämystä, turvaa ja hellyyttä.

- Suojelun vaatimus toistuu myös muissa laeissa, esimerkiksi lastensuojelulain 1 §:ssä:

Lain tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun.

Oikeus suojeluun velvoittaa valtiota

- Sopimusvaltioiden tulee kunnioittaa perhettä lapsen kasvuympäristönä:
- *"...[S]opimusvaltiot... ovat vakuuttuneita siitä, että perheellä, joka on yhteiskunnan perusr ryhmä ja sen kaikkien jäsenten ja erityisesti lasten hyvinvoinnin ja kasvun luonnollinen ympäristö, on oikeus saada tarvittavaa suojelua ja apua niin että se pystyy täydellisesti hoitamaan velvollisuutensa yhteiskunnassa,*
- *tunnustavat, että lapsen tulisi persoonallisuutensa täysipainoisen ja sopusointuisen kehityksen vuoksi kasvaa perheessä onnellisuuden, rakkauden ja ymmärtämyksen ilmapiirissä."*
- Yhteiskunnan on siis tuettava lapsiperheitä.

Pienten lasten oikeudet

- YK:n lapsen oikeuksien komitea on vuonna 2005 julkaissut yleiskommentin pienten lasten oikeuksista (Yleiskommentti nr. 7: Lapsen oikeuksien täytäntöönpano varhaislapsuudessa).

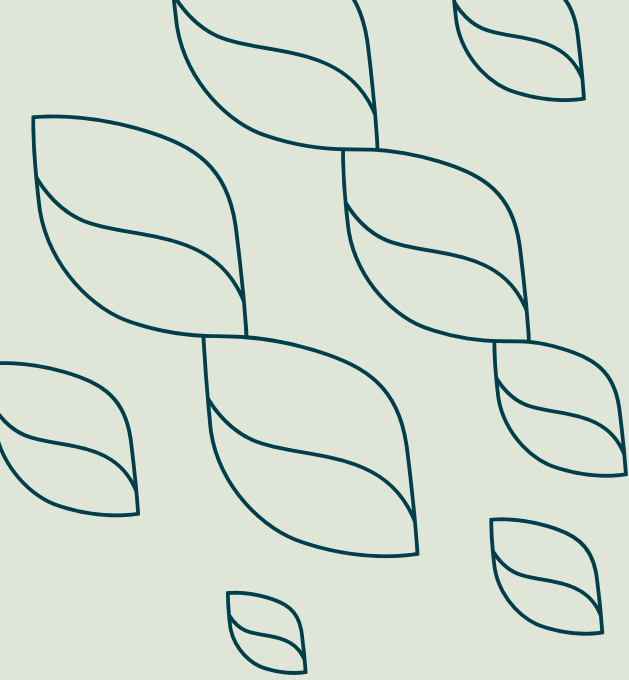
”Vastasyntyneet vauvat ja imeväisikäiset ovat täysin riippuvaisia muista ihmisistä, mutta he eivät ole passiivisia hoivan, ohjauksen ja neuvojen vastaanottajia. He ovat aktiivisia sosiaalisia toimijoita, jotka hakevat vanhemmiltaan ja muilta huoltajilta suojelua, huolenpitoa ja ymmärrystä, joita heidän henkiinjäämisensä, kasvunsa ja hyvinvointinsa edellyttävät.” (Emt., kohta 16.)

Pienten lasten erityisyys

- Ihmislapsi syntyy hyvin avuttomana ja kyvyttömänä puolustautumaan.
- Hoivan ja huolenpidon tarve on jatkuvaa.
- Kiintymyssuhde hoivaaviin aikuisiin luo perustan psyykkiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnille.
- Pienet lapset ovat alttiimpia sairauksille, traumaalle ja kehityksen häiriintymiselle.
- Pienten lasten tarpeet ja yksilöllisyys on helppo ohittaa.

Pienten lasten hyvinvoinnin lyhyt historia Suomessa (Korpi 2010)

- Ensimmäisen lastensuojelulain tullessa voimaan vuonna 1936 Suomessa kuoli alle vuoden vanhana 4 543 lasta ja 1–4-vuotiaana 2 036 lasta.
- Alle viisivuotiaiden kuolleisuus tuhatta syntynyttä kohden oli 95.
- Ensimmäiset viikot olivat erityisen vaarallisia, ja vauvojen yleisimpiä kuolinsyitä olivat synnytysvammat, kehitysvirheet ja synnynnäinen heikkous.
- Imeväisikäiset ja pikkulapset kuolivat tartuntatauteihin: influenssa, hinkuyskä, kurkkumätä, tulirokko, keuhkotuberkuloosi sekä muiden elinten tuberkuloosi olivat vaarallisimpia.
- Lapsiin kohdistuva väkivalta oli yleistä: vuonna 1936 peräti 73 vauvaa kuoli pahoinpitelyn seurauksena.
- Taapero- ja leikki-ikäisiä lapsia kuoli myös tapaturmissa ja onnettomuuksissa, pelkästään hukumalla kuoli vuonna 1936 peräti 89 alle viisivuotiasta lasta.

Pienten lasten hyvinvointi tänään (Pajunen 2022)

- Vuonna 2021 lapsia kuoli vähemmän kuin koskaan: alle yksivuotiaana vain 88 ja 1–4-vuotiaana vain 18.
- Tuhatta syntynyttä lasta kohden kuolee siis vain kaksi lasta, kun vielä vuonna 1936 heitä kuoli 95.
- Kehitystä on tapahtunut aivan viime vuosinakin: 1990-luvulta pienten lasten kuolleisuus on vähentynyt kolmannekseen.
- Lapset eivät kuole enää tartuntatauteihin, väkivaltaan tai tapaturmiin: Yleisimmin lapset kuolevat vaikeasti parannettaviin sairauksiin, kuten kasvaimiin (25 %), synnynnäisiin epämuodostumiin (15 %) ja hermoston ja aistimien tauteihin (10 %).
- 2010-luvulla tartuntatauteihin menehtyi keskimäärin vain kaksi lasta vuodessa, väkivaltaan kuoli keskimäärin 0,5 alle 1-vuotiasta ja 1,3 iältään 1-4-vuotiasta vuodessa.
- Vauvojen ja pienten lasten henkien pelastamisessa Suomi onkin maailman parhaiten menestyneiden maiden kärkijoukossa.

Vauvojen suojelu Suomessa (Flykt, Punamäki & Pösö 2020)

- Vauvaerityinen osaaminen lastensuojelussa ei ole erityisen vahvaa.
- Vauvojen lastensuojeluratkaisuissa on erityisen huolellisesti huomioitava kehitykselliset näkökohdat.
- Norjassa vastasyntyneiden huostaanottoa sääntelee erityinen kriteeristö, Suomessa tällaista ei ole.
- Ennakollisia lastensuojeluilmoituksia on vuodesta 2011 tehty noin 4 %:sta syntyvistä lapsista (n. 2000 ilmoitusta).
- Kuitenkin vauvojen sijoituksia kodin ulkopuolelle tehdään hyvin vähän, huostaanottoja vielä vähemmän.

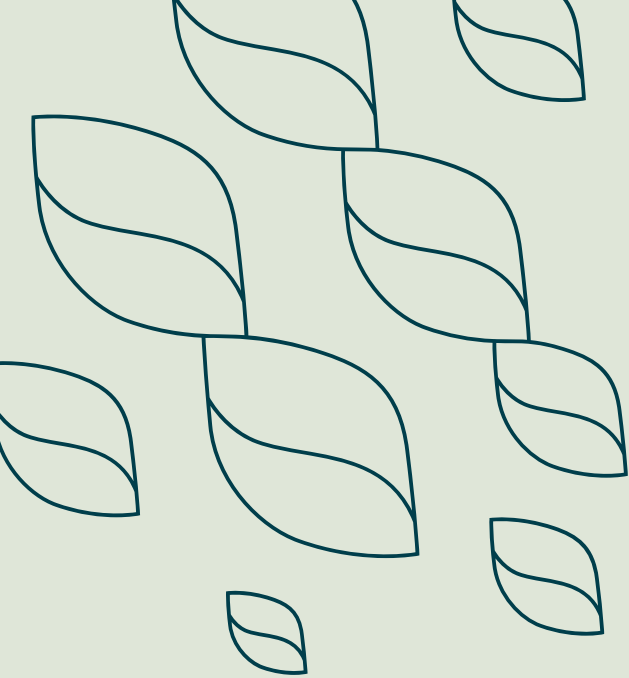

Taulukko 1. Vuoden aikana kodin ulkopuolelle sijoitetut alle 1-vuotiaat lapset vuosina 2008–2017

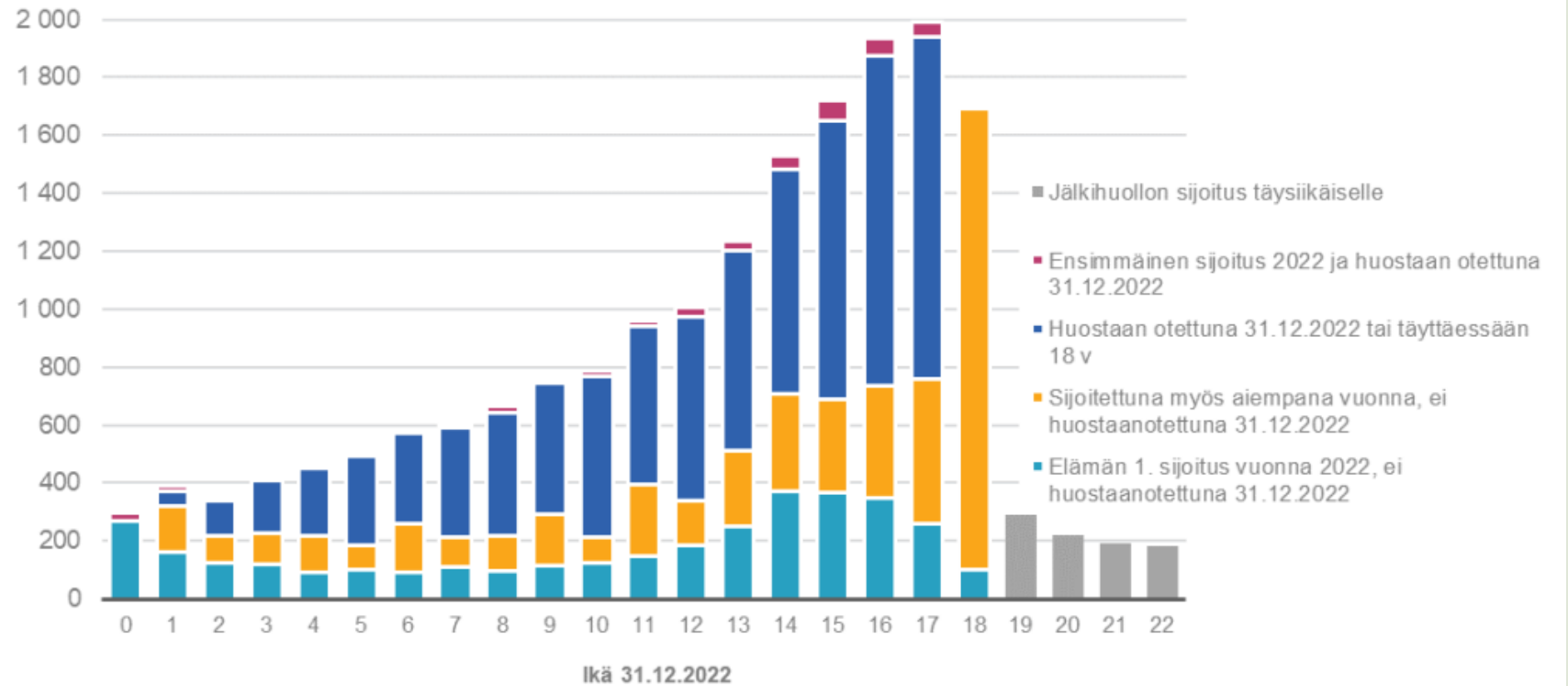
Vuosi	Huostaanotettujen vauvojen lukumäärä (suluissa tahdonvastaisesti huostaanotetut)	Avohuollon tukitoimena sijoitettuna olleet vauvat	Kiireellisesti sijoitettuna olleet vauvat
2017	32 (8)	249	114
2016	38 (5)	298	133
2015	27 (5)	242	91
2014	33 (6)	285	128
2013	48 (7)	303	138
2012	63 (17)	294	139
2011	45 (9)	254	140
2010	34 (5)	261	121
2009	44 (12)	233	124
2008	41 (5)	224	84

Lähde: Lastensuojelu SVT. THL. 7.11.2018.

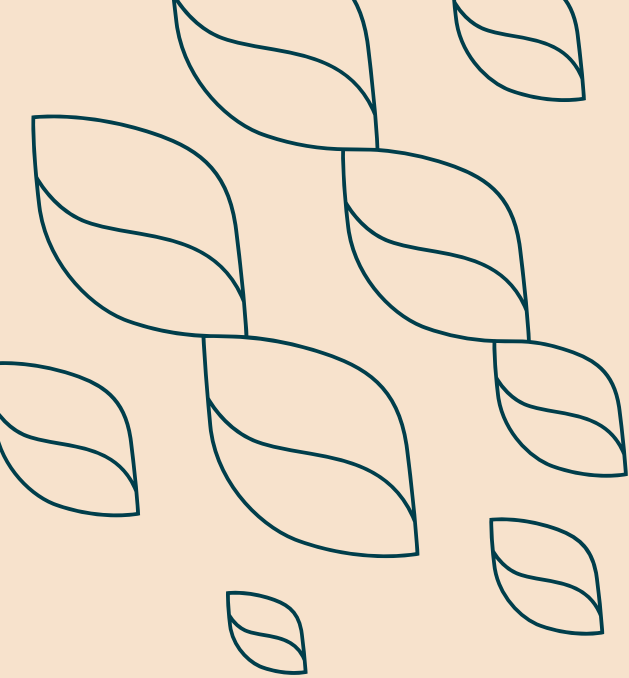
Lähde: Flykt ym. 2020.

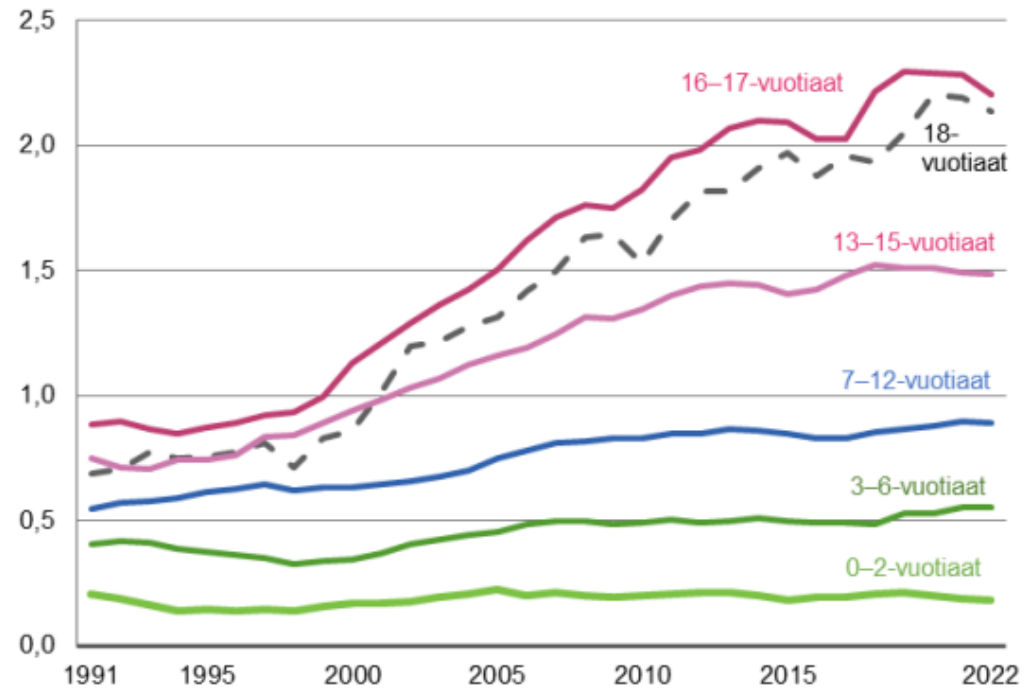
Kuvio 10. Kodin ulkopuolella vuoden 2022 aikana sijoitetut (N = 18 940).

Lähde: Lastensuojelu 2022, THL.

Kuvio 2. Vuoden aikana huostassa olleet lapset (lapsen ikä 31.12.) suhteutettuna vastaavan ikäiseen väestöön vuosina 1991–2022, %*.

* Huostaanotto päättyy viimeistään silloin kun nuori täyttää 18 vuotta.
Tiedot on poimittavissa Sotkanet-indikaattoreista 478, 479, 480,481,482, 1077.

Lähde: Lastensuojelu 2022, THL.

Komitean tunnistamia erityisiä riskejä pienten lasten elämässä

- Köyhyys
- Pahoinpitely ja laiminlyönti
- Ilman perhettä olevat pienet lapset
- Pakolaisuus
- Vammaisuus
- Vahingollinen työ
- Aikuisten päihteidenkäyttö
- Seksuaalinen väkivalta
- Ihmiskauppa
- Rikosvastuu

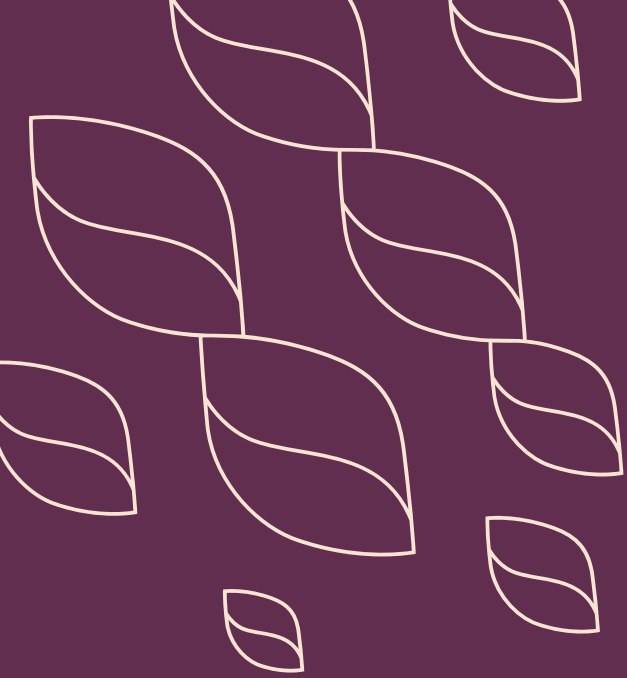
Johtopäätöksiä

- Pienet lapset ovat hyvin alttiita erilaisille vaikeuksille ja tarvitsevat erityistä suojelua.
- Perheiden tukemisen tulee olla ensisijaista, tarkoituksenmukaista ja riittävää.
- Pienet lapset eivät kuitenkaan voi odottaa: tukea ja suojelua on tultava heti tarvittaessa.
- On syytä muistaa myös pienen lapsen oikeus osallistua ja esittää näkemyksensä: lasta ei saa ohittaa siksi, että hän on pieni.
- Pienten – kuten isojenkin – lasten suojelussa on hyvä muistaa kardinaalihyveet:
- Viisaus, maltti, rohkeus ja oikeudentuntoisuus.

A person wearing a beanie and a backpack is seen from behind, looking towards a large, multi-story building. The scene is dimly lit, suggesting dusk or dawn, and the overall color palette is a muted, teal-blue. The person is on the left side of the frame, and the building occupies the background. The word 'Kiitos!' is centered in the middle of the image in a white, italicized font.

Kiitos!

LAPSIASIAVALTUUTETTU
BARNOMBUDSMANNEN

Lähteet

- Flykt, Marjo & Punamäki, Raija-Leena & Pösö, Tarja (2020) Vauvojen huostaanotto kehityksellisenä ja tutkimusperustaisena kysymyksenä. Yhteiskuntapolitiikka 85 (2020):3. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2020061042657>
- Korpi, H. (2010). Lapsikuolleisuuden väheneminen ilmentää yhteiskunnan muutosta ja kehitystasoa. Tilastokeskus, Hyvinvointikatsaus 2/2010. https://www.stat.fi/artikkelit/2010/art_2010-06-07_007.html
- Lastensuojelu 2022. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/146573/Lastensuojelu_2022.pdf?sequence
- Pajunen, A. (2022, 18. helmikuuta). Lasten kuolleisuus jatkaa alenemistaan, mutta nuorten kuolleisuudessa on huolestuttavia piirteitä. Tilastokeskus, Tieto & Trendit. <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2022/lasten-kuolleisuus-jatkaa-alenemistaan-mutta-nuorten-kuolleisuudessa-on-huolestuttavia-piirteita/>
- Yleiskommentti nro 7 (2005) Lapsen oikeuksien täytäntöönpano varhaislapsuudessa. https://lapsiasia.fi/documents/25250457/37288006/CRC_C_GC_7_julkaisu.pdf/72594e31-1626-3ec6-a46f-e7627cb613f8/CRC_C_GC_7_julkaisu.pdf?t=1465380635000

